

บทที่ ๒

ประวัติและ วัฒนาการของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินในประเทศไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงความหมายและลักษณะของตั๋วสัญญาใช้เงิน วิธีการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน วัตถุประสงค์ของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน และประวัติและวิวัฒนาการของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินในประเทศไทยแต่ละประเภท ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน

ความหมายและลักษณะของตั๋วสัญญาใช้เงิน

ก. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note) คืออะไร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๒ บัญญัติว่า "อันว่าตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ออกตั๋ว ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับเงิน"

ฉะนั้น ตั๋วสัญญาใช้เงิน คือ

- ๑. หนังสือตราสาร หมายถึง หนังสือที่กฎหมายรับรอง
- ๒. ผู้ออกหนังสือให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งหรือใช้เงินตามคำสั่ง
- ๓. ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง^๑

ตั๋วสัญญาใช้เงินจึงเป็นตราสารที่ลูกหนี้ออกให้แก่เจ้าหนี้ โดยให้คำมั่นว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งภายในเวลาที่กำหนด มีบุคคลเกี่ยวข้อง ๒ ฝ่าย คือ ผู้ออกตั๋วหรือผู้กู้ คือผู้ให้คำมั่นสัญญา

^๑ วารีนาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เฉพาะในส่วนที่วาดด้วยกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๑๔) หน้า ๒๖๖

ว่าจะใช้เงินฝ่ายหนึ่ง และผู้รับเงินหรือผู้ให้อีกฝ่ายหนึ่ง มักจะใช้ในกรณีที่ลูกค้าจะขอยืมเงินจากธนาคารในระยะสั้น^๑

ข. รายการในตัวสัญญาใช้เงิน

ตัวสัญญาใช้เงินจะต้องมีรายการตามที่กฎหมายระบุไว้ มิฉะนั้น ถือว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ไม่สมบูรณ์^๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๓ บัญญัติว่า "ตัวสัญญาใช้เงินนั้น ต้องมีรายการดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

- ๑. คำบอกชื่อว่า เป็นตัวสัญญาใช้เงิน
- ๒. คำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่า จะใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน
- ๓. วันถึงกำหนดใช้เงิน
- ๔. สถานที่ใช้เงิน
- ๕. ชื่อ หรือยี่ห้อของผู้รับเงิน
- ๖. วันและสถานที่ออกตัวสัญญาใช้เงิน
- ๗. ลายมือชื่อผู้ออกตัว

ดังนั้น ตัวสัญญาใช้เงินจึงมีลักษณะพิเศษดังนี้

- ๑. ชื่อของตัวต้องใช้คำว่า "ตัวสัญญาใช้เงิน"
- ๒. ผู้ออกตัวเป็นผู้สัญญาว่าจะใช้เงิน ไม่ใช่สั่งคนอื่นให้ใช้เงิน
- ๓. ตัวสัญญาใช้เงินต้องมีชื่อผู้รับเงิน จะออกให้แก่ผู้ถือไม่ได้^๓

^๑ วารี ทะวานนท์, การบัญชีธนาคาร การปฏิบัติงานธนาคารพาณิชย์, หน้า ๒๑๔

^๒ วารี นาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจ, หน้า ๒๖๖

^๓ เมธี ดุลยจินดา, การบริหารธนาคารพาณิชย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : หน่วยพิมพ์และจำหน่ายศาสนภักดิ์ (โรงพิมพ์การศาสนา), ๒๕๑๔) หน้า ๓๑๔

ค. ตราสารที่มีรายการบกพร่อง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๔ บัญญัติว่า "ตราสารอันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่ท่านระบุไว้ในมาตราก่อนนี้ ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวสัญญาใช้เงิน เว้นแต่ในกรณีที่จะกล่าวต่อไปนี้คือ

ตัวสัญญาใช้เงินซึ่งไม่ระบุเวลาใช้เงิน ท่านให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น

ถ้าสถานที่ใช้เงินมิได้แถลงไว้ในตัวสัญญาใช้เงิน ท่านให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้ออกตราสารนั้น เป็นสถานที่ใช้เงิน

ถ้าตัวสัญญาใช้เงินไม่ระบุสถานที่ออกตัว ท่านให้ถือว่าตัวนั้นได้ออก ณ ภูมิลำเนาของผู้ออกตัว

ถ้ามิได้ลงวันที่ออกตัว ท่านว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใดทำการโดยสุจริต จะจดวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้

ง. ตัวอย่างตัวสัญญาใช้เงิน

<u>ตัวสัญญาใช้เงิน</u>	อากรแสดมภ์ ๒ บาท
เลขที่..... <div style="text-align: right; margin-right: 50px;"> (สถานที่ออกตัว) </div> วันที่.....วัน จากวันที่ในตัวสัญญาใช้เงินนี้ (เรา)..... สัญญาจะจ่ายเงิน.....บาท (.....) แก่.....ที่..... <div style="text-align: right; margin-right: 50px;"> (ผู้ออกตัว)..... </div>	

วิธีการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน

เมื่อผู้ประกอบการที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับความอนุเคราะห์ทางการเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามระเบียบว่าด้วยการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินของธนาคาร เช่น ผู้ส่งสินค้าออก ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการเกษตรกรรม เป็นต้น มีความประสงค์จะขอรับความอนุเคราะห์ทางการเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย ชั้นแรก ผู้ประกอบการดังกล่าวจะต้องไปติดต่อกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นที่สามารถนำตัวสัญญาใช้เงินไปขายช่วงลดกับธนาคารแห่งประเทศไทยได้ โดยแสดงความจำนงขอขายลดตัวสัญญาใช้เงินกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่น เมื่อธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นพิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นผู้สมควรได้รับอนุเคราะห์ ก็จะขออนุมัติติดต่อกับธนาคารแห่งประเทศไทยให้ผู้ที่ประสงค์จะนำตัวมาขายลดเป็นผู้ส่งออกที่พึงเชื่อถือได้ (กรณีเป็นผู้ส่งสินค้าออก) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่พอใจธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนว่า ผู้ที่ประสงค์จะนำตัวมาขายลดเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรมที่พึงเชื่อถือได้ และสมควรได้รับความอนุเคราะห์ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ และงบการเงิน ตลอดจนสำรวจกิจการนั้นจนเป็นที่พอใจแล้ว ก็จะอนุมัติให้ผู้ขอรับความอนุเคราะห์เป็นผู้ประกอบการที่พึงเชื่อถือได้ สามารถจะนำตัวสัญญาใช้เงินไปขายช่วงลดต่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้ พร้อมกับกำหนดวงเงินรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินของผู้ขอรับความอนุเคราะห์แต่ละราย (เฉพาะตัวอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมต้องกำหนดวงเงิน) ส่วนตัวสินค้าออกดูเพียงเอกสารที่ยื่นมา และไม่กำหนดวงเงินเป็นราย ๆ เพราะต้องการส่งเสริมมากเป็นพิเศษ จึงให้ความสะดวกกว่าตัวประเภทอื่น กรณีตัวการผลิตทางการเกษตร ธนาคารจะอนุมัติวงเงินเป็นรายธนาคาร (มิใช่รายเกษตรกร) ตามสัดส่วนของสินเชื่อกว่าเกษตรกรที่แต่ละธนาคารพาณิชย์ได้ให้แก่เกษตรกรในรูปแบบต่าง ๆ

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยอนุมัติให้ผู้ขอรับความอนุเคราะห์เป็นผู้ประกอบการที่พึงเชื่อถือได้แล้ว ผู้ขอรับความอนุเคราะห์ก็สามารถนำตัวสัญญาใช้เงินพร้อมเอกสารประกอบไปขายลดกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นได้ทันที เมื่อธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นตรวจสอบตัวสัญญาใช้เงินและเอกสารประกอบถูกต้องแล้ว ก็จะรับซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินไว้โดยหักส่วนลดไว้ล่วงหน้าในอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด (ปัจจุบัน ๗%) เรียกว่า "การรับซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน"

เมื่อธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นรับซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินจากผู้รับการอนุเคราะห์แล้ว ก็จะนำตั๋วสัญญาใช้เงินพร้อม เอกสารประกอบไปขายช่วงลดให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยอีกต่อหนึ่ง โดยการสลักหลัง เฉพาะตั๋วสัญญาใช้เงินโอนให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย หลังจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตรวจสอบตั๋วสัญญาใช้เงินและ เอกสารประกอบจนเป็นที่พอใจว่าถูกต้องตามระเบียบและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินแล้ว ก็จะรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินไว้โดยหักส่วนลดไว้ล่วงหน้าในอัตราที่ระบุ เบียดว่าด้วยการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินกำหนด (ปัจจุบัน ๕%) เรียกว่า "การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน"

วัตถุประสงค์ของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกระเบียบการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ความอนุเคราะห์ทางด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการผ่านธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ใช้เป็น เครื่องมือของนโยบายการเงิน เพื่อควบคุมปริมาณเงินที่จะปล่อยในช่วงหนึ่ง ๆ ให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ในช่วงเวลานั้น
๒. เป็นการช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการให้ได้รับเงินทุนโดยอัตราดอกเบี้ยต่ำ ทั้งในด้านที่เป็นผู้ส่งสินค้าออก ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการเกษตรกรรม เป็นต้น โดยช่วยลดต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการเกษตรกรรม และลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของผู้ส่งสินค้าออกหรือผู้ประกอบการอื่น ๆ
๓. เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมธุรกิจบางอย่าง ซึ่งนับเป็นส่วนช่วยที่สำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศ
๔. เป็นแหล่งที่มาของเงินทุน ของธนาคารพาณิชย์ เพิ่มเติมจากการให้สินเชื่อแก่ธนาคารพาณิชย์จากการให้กู้ยืมโดยมีหลักทรัพย์ เป็นประกัน

๕. ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถนำธนบัตรออกใช้ได้มากขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. ๒๕๐๑ มาตรา ๓๐^๑ ซึ่งได้กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถใช้ตัวเงินในประเทศที่ธนาคารแห่งประเทศไทยพึงซื้อหรือรับช่วงซื้อลดได้ เป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์ที่ประกอบขึ้นเป็นทุนสำรองเงินตรา แต่ต้องไม่เกินร้อยละ ๒๐ ของธนบัตรออกใช้

๖. ในการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินในอัตราส่วนลดที่ต่ำนั้น ยังมุ่งหมายที่จะชกแจงอัตราดอกเบี้ยทั่วไปในตลาดให้ต่ำลงมาอีกด้วย

ประวัติและวิวัฒนาการของการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินในประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มองเห็นความจำเป็นที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการทั้งในด้านผู้ส่งสินค้าออก ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการเกษตรกรรมมาเป็นเวลานานแล้ว โดยส่วนหนึ่งจะมองเห็นได้จากกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการเหล่านี้จากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ในระยะเริ่มแรก (๒ มกราคม ๒๔๙๔) นั้น การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย มีขอบเขตเฉพาะเพียงด้านการส่งสินค้าออก ทั้งนี้ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่า การส่งสินค้าออกเพื่อให้ได้เงินตราต่างประเทศมาเพื่อพัฒนาประเทศเป็นสิ่งสำคัญ จึงได้เริ่มด้วยการสนับสนุนให้มีการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการส่งสินค้าออก เพื่อให้ผู้ส่งออกได้รับความช่วยเหลือโดยมีต้นทุนต่ำ ซึ่งในระยะแรกมีสินค้าออกเพียงไม่กี่ชนิด แต่ในระยะต่อ ๆ มาการให้ความช่วยเหลือในด้านนี้ได้ขยายตัวขึ้นมาตามความจำเป็นตามลำดับ ต่อมาได้พิจารณาเห็นความจำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมด้วย รวมทั้งกิจการอื่น ๆ ตามความจำเป็นเป็นครั้งคราว จนในปัจจุบันนับได้ว่าการให้ความช่วยเหลือทางด้านการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ครอบคลุมกิจการต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ทั้งที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งนับว่าเป็นส่วนช่วยที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

^๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินตรา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๔ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเงินตรา (ฉบับที่ ๔)

โดยที่การให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการด้วยวิธีรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินนี้ เป็นกิจการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยทำผ่านระบบธนาคารพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ในแง่ของธนาคารพาณิชย์ การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน จึงเท่ากับ เป็นการ เสริมสภาพคล่องให้กับธนาคารพาณิชย์ด้วย เพราะธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะรับซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินประเภทต่าง ๆ อยู่แล้ว ในบางขณะที่เกิดขาดแคลนสภาพคล่อง ก็จะทำตัวสัญญาใช้เงินที่ตนรับซื้อไว้และอยู่ในเกณฑ์ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมาขายให้กับธนาคารแห่งประเทศไทยอีกทีหนึ่ง นอกจากนี้ ในระยะที่เกิดภาวะเงินตึงตัวในระบบ เศรษฐกิจการเงินทั้งภายในและภายนอกประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีส่วนเข้าไปช่วยเหลือโดยการเพิ่มเงินเข้าไปในระบบ เพื่อให้เกิดภาวะเงินตึงตัวผ่อนคลายลงบ้าง ส่วนหนึ่งด้วยการเพิ่มสภาพคล่องให้กับธนาคารพาณิชย์ด้วยการรับช่วงซื้อลด (๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๒ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๓) และรับซื้อ^๑ (๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๔ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๕) ตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการค้าพืชผล เกษตร และการเสริมสภาพคล่องให้กับบริษัทเงินทุนด้วยการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม วงเงินให้ความช่วยเหลือเป็นการเพิ่มเติมนี้ได้กำหนดในปี ๒๕๒๒-๒๕๒๓ ถึง ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท และ ๗,๐๐๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๒๔ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนเงินที่มากพอที่จะช่วยให้เกิดความผ่อนคลายทางการเงินลงได้อย่างดี ทั้งนี้ การดำเนินงานในส่วนที่เป็นการให้สินเชื่อแก่เอกชนภาคต่าง ๆ ผ่านสถาบันการเงินนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กระทำโดยตระหนักถึงหน้าที่ของธนาคารกลางในการควบคุมนโยบายการเงิน และยังร่วมในการพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับสถาบันอื่น ๆ ด้วย

การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน เพื่อการส่งออก

ความคิดที่จะใช้อัตรามาตรฐานรับช่วงซื้อลดเป็น เครื่องมือควบคุมภาวะ เศรษฐกิจตามแบบอย่างธนาคารกลางทั่วไปได้มีมาแต่ปี ๒๕๔๖ ด้วยเห็นว่า ควรจะมีทางทำได้โดยการรับช่วงซื้อลดตัวเงินการค้าภายในประเทศ ซึ่งอาจเริ่มด้วยตัวข้าวอัน เป็นสินค้าสำคัญที่สุดก่อนวิธีหนึ่ง กับการซื้อและขาย

^๑ การซื้อตัว ธนาคารแห่งประเทศไทยจะจ่ายเงินให้เต็มตามหน้าตัว แล้วคิดดอกเบี้ย เมื่อชำระ ส่วนการรับช่วงซื้อลดตัวจะหักส่วนลดทันที ผู้ออกตัวได้เงินไม่ครบทั้งจำนวน

ตัวเงินคลัง เพื่อให้ เกิดมีตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ขึ้นอีกวิธีหนึ่ง แต่ความคิดทั้งนี้ต้องระงับไปเนื่องจาก ธนาคารไม่มีกำลังพอ เพราะต้องใช้กำลัง เงินส่วนใหญ่ให้ เครดิตแก่รัฐบาล การดำเนินงานใน ครอบงำนั้นจึง เป็นไปในแนวทางที่จะหาทางให้รัฐบาลใช้ เครดิตจากธนาคารให้น้อยลง ได้แก่การปรับปรุง พันธบัตรและตัวเงินคลัง เป็นต้น และรอคอยโอกาสที่ธนาคารจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

ต่อมา ในปี ๒๔๔๕ ระบบการค้าข้าวส่งออกของไทยได้เปลี่ยนแปลงจากการผูกขาดของ รัฐบาลไปเป็นให้ เอกชนส่งออกได้โดย เสรี การจัดหาข้าวเพื่อส่งออกซึ่ง เดิมสำนักงานข้าว กระทรวง เศรษฐกิจการ เป็นผู้รับซื้อจากโรงสี ก็ตกเป็นหน้าที่ของ เอกชนที่จะ ซื้อหาและจัดส่งไปเองโดยตลอด ซึ่ง จะต้องการใช้ เงิน เป็นจำนวนมากทั้งในการซื้อข้าวและชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ธนาคารแห่งประเทศไทย เห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องสนองความต้องการของ เอกชนให้ เป็นไปตามสภาพของ เศรษฐกิจ จึง ประกาศรับช่วงซื้อลดตัวเงินอัน เกิดจากการค้าข้าวตั้งแต่วันที่ ๒ มกราคม ๒๔๔๕ กล่าวคือ ธนาคาร จะรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้ เงินส่งออกตาม เลต เตอร์ออฟเครดิต หรือ เลต เตอร์ออฟออธริตี้ (กรณี ส่งไปขายที่ญี่ปุ่น) ที่เปิดมา เป็นค่าข้าวและมีกำหนดชำระ เงินไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันซื้อลดจาก ธนาคารพาณิชย์ในอัตราส่วนลดร้อยละ ๗ ต่อปี โดยที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องรับซื้อลดไว้ไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของมูลค่าตาม เลต เตอร์ออฟเครดิตหรือ เลต เตอร์ออฟออธริตี้

เมื่อได้ออกประกาศนี้ไปแล้ว ปรากฏว่ามีธนาคารพาณิชย์มาขายช่วงลดตัวเพียง ๓๔.๗๘ ล้านบาท ในต้นปี ๒๔๔๕ และไม่มีอีกหลังจากนั้น ทั้งนี้ เนื่องจาก

๑. การที่ธนาคารรับซื้อลดในอัตราส่วนเพียงร้อยละ ๕๐ ของมูลค่าตาม เลต เตอร์ออฟเครดิตนั้น ฯลฯ ต่ำเกินไป
๒. พ่อค้ารายใหญ่ ๆ ได้เครดิตจากต่างประเทศส่วนหนึ่งแล้ว
๓. พ่อค้าราย เล็ก ๆ ที่ต้องการ เครดิตทำการส่งออกโดยวิธีฝากขาย ไม่มีเอกสารที่อยู่ใน ข่ายรับช่วงซื้อลดต้อง ฎีมีธนาคารพาณิชย์โดยวิธีอื่น ซึ่งธนาคารพาณิชย์อาจนำ เงินตราต่างประเทศ มาขาย หรือ ฎีมีโดยมีพันธบัตรรัฐบาลเป็นประกัน หรือขายคืนพันธบัตรให้รัฐบาลได้
๔. ระเบียบของธนาคาร เริ่ม เมื่อระบบการค้าข้าวเอกชนดำเนินมาแล้ว ๑ ปีเต็ม พ่อค้า สามารถปรับตัวให้ เข้ากับระบบใหม่ได้ดีแล้ว

ต่อมา หลังจากที่ได้แก้ไขพระราชบัญญัติ เงินตรา และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๘๘ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และ เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้กระทรวงการคลัง พิจารณาแล้ว ธนาคารได้รื้อฟื้น เรื่องการรับช่วงซื้อลดตั๋วเงินขึ้นมาพิจารณาใหม่ โดยมีหลัก ๒ ประการ คือ

๑. พระราชบัญญัติ เงินตราที่จะออกใหม่นี้ จะมีข้อกำหนดให้ใช้ตั๋วเงินภายในประเทศ เป็น สิทธิประโยชน์ที่จะประกอบ เป็นทุนสำรอง เงินตราได้ ซึ่งจะ เป็นทางให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถ ให้กู้ยืมได้มากขึ้น

๒. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ที่จะออกใหม่ จะมีข้อกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้อง ดำรง เงินสดสำรองในอัตราสูง ซึ่งจะทำให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมได้น้อยลง และต้องมาพึ่งพา ธนาคารแห่งประเทศไทยมากขึ้น แต่การกู้ยืมโดยใช้หลักทรัพย์ประกันก็คงจะทำได้จำกัดเท่าที่จะมี หลักทรัพย์ เกินจากส่วนที่จะต้องดำรงไว้ เป็นสำรองตามกฎหมาย ฉะนั้น ก็จะต้องอาศัยตราสารอื่น คือตั๋วเงิน เพื่อการค้าซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยอาจ เลือกให้ เป็นไปตามความประสงค์ และ เห็นว่า เป็นตั๋วเงิน เพื่อการค้าส่งออก จะ เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศมากกว่าอย่างอื่น

ธนาคารได้ร่างระเบียบการขึ้นโดยยึดหลัก เรื่องการรับช่วงซื้อลดตั๋วเงินค่าข้าวส่งออก เพียงแต่เพิ่มให้ เป็นสินค้าออกทั่วไปด้วย วงเงินที่รับช่วงซื้อลดเพิ่ม เป็นร้อยละ ๗๐ ของมูลค่าเลต-เตอร์ออฟเครดิต ส่วนสินค้าข้าวนั้นได้เพิ่มการรับช่วงซื้อลดสำหรับระยะหลังส่งออกในกรณีที่ตัวแลก เงินมีกำหนดระยะเวลาด้วย โดยกำหนดรับช่วงซื้อลดไม่เกิน ๔๐ วัน

พระราชบัญญัติ เงินตราได้ออกประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๐๑ แต่พระราชบัญญัติ การธนาคารพาณิชย์ยังหาได้ผ่านการพิจารณาไม่ ขณะนั้นสถานการณ์การค้ากับต่างประเทศกำลังตกต่ำ การค้าขาดดุลติดต่อกันมานานหลายปี และมีภาวะ เงินฝืด เนื่องจากฝนแล้งและงบประมาณประจำ ปีออกต่ำกว่าปกติมาก ธนาคารจึง เห็นสมควรช่วย เหลือปริมาณ เงินหมุนเวียนในท้องตลาด ซึ่งจะ เป็น การส่งเสริมสินค้าออก และ เหมาะสมกับสถานการณ์ ฉะนั้น ในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๑ จึงได้ ประกาศใช้ระ เบียบการที่ได้พิจารณาร่างไว้แล้ว พร้อม ๆ กับระ เบียบการให้กู้ยืมโดยมีพันธบัตรรัฐ-บาลเป็นประกัน

ระ เบียบการนี้ได้ใช้อยู่เป็นเวลา ๑๐ เดือนเศษ มีธนาคารพาณิชย์มาใช้บริการ เป็น เงิน ๑๔๘.๒ ล้านบาท หรือ ๔.๔๘ ส่วนร้อยของยอด เงินให้กู้ยืมซื้อลดของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด เมื่อสิ้นปี ๒๕๐๑ ในระหว่างนั้น ธนาคารพบว่าสาเหตุที่มีจรรยาใช้บริการนี้น้อยกว่าที่ควรก็คือ

๑. อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราที่จะ กู้ยืมได้จากต่างประเทศ
๒. การคิดค่าอากรแสตมป์ตามจำนวน เงินในตัวโดยไม่คำนึงถึงระยะเวลา นั้น ทำให้ตัว ถึงกำหนดชำระ เงิน เร็วกลับต้อง เสียดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าตัวที่มีอายุนานกว่า

ด้วยเหตุนี้ ธนาคารจึงได้ออกระ เบียบใหม่เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๒ ให้ลดอัตราดอกเบี้ย ลงจากร้อยละ ๗ ต่อปี เป็นร้อยละ ๕ ต่อปี ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะ เรียกเก็บจากลูกค้าได้ไม่เกินร้อย ละ ๗ ต่อปี และลดค่าอากรแสตมป์ให้มาน้อยตามอายุตัว เป็นการชั่วคราว จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๒ ได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๐๒ กำหนด ให้ปิดอากรแสตมป์อัตรา ๒๕ สตางค์ในตัวเงินและตัวสัญญาใช้ เงินไม่ว่าในลักษณะใด หรือมูลค่าจะ เป็น เท่าใด

หลังจากนั้นได้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงระ เบียบการให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น ในปี ๒๕๐๓ ได้ขยายขอบ เขตการรับช่วงซื้อลดระยะหลังส่งออกไปให้คลุมถึงสินค้าออกทั่วไปอีกไม่ เฉพาะแต่ ข้าวเท่านั้น และหลังจากนั้นยังได้มีการปรับปรุงอีกหลายครั้ง เพื่อให้ เหมาะสมยิ่งขึ้น จนกระทั่ง เมื่อ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ยกเลิกระ เบียบการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้ เงินที่เกิดจากการส่งสินค้าออกซึ่งใช้อยู่ตั้งแต่ เริ่มแรกรวม ๔ ฉบับด้วยกัน และออกใช้ระ เบียบใหม่ แทน เป็นการปรับปรุง เพื่อเพิ่ม ประโยชน์และความสะดวกแก่ผู้ส่งออกและธนาคารพาณิชย์หลาย ประการด้วยกันที่สำคัญคือ

๑. ขยายจำนวนเงินที่ให้ออกตัวสัญญาใช้ เงินตาม เลต เตอร์ออฟ เครดิต และสัญญาซื้อขาย หรือคำสั่งซื้อสินค้าจากเดิมไม่เกินร้อยละ ๗๐ และ ๖๐ เป็นไม่เกินร้อยละ ๘๐ และ ๗๐ ตามลำดับ
๒. ขยายระยะเวลาการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้ เงินตาม เลต เตอร์ออฟเครดิตและสัญญา ซื้อขายหรือคำสั่งซื้อสินค้าจากเดิมไม่เกิน ๙๐ วัน เป็นไม่เกิน ๑๘๐ วัน

๓. ผ่อนคลายข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ เอกสารที่ต้องยื่นประกอบตัวสัญญาใช้ เงินให้ สะดวกขึ้นกว่า เดิม

๔. มีการกำหนด เบี้ยปรับในอัตราร้อยละ ๒ ต่อปี สำหรับผู้ส่งออกที่ไม่ส่งสินค้าออกโดย ไม่มี เหตุผล

ในระยะปลายปี ๒๕๑๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้ผ่อนผันให้ผู้ผลิตน้ำตาลซึ่งมิได้เป็นผู้ส่งออกโดยตรง ออกตัวมาขายช่วงลดตามระเบียบสินค้าออกได้ โดยให้ออกตัวตาม เลต เตอร์ออฟ เครดิต หรือตามใบรับฝากสินค้า และต่อมาในปี ๒๕๑๕ ก็ได้แก้ไขระเบียบ เกี่ยวกับการรับช่วงซื้อ ลดตัวสัญญาใช้ เงินที่ออกตามตัวแลกเงินที่มีกำหนดเวลาชำระ เงิน โดยไม่กำหนดว่าธนาคารพาณิชย์ จะซื้อตัวแลกเงินนั้นไว้หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้การส่งเสริมการส่งออกได้ผลมากยิ่งขึ้น^๑

ในปี ๒๕๒๐ ธนาคารได้ผ่อนผันให้ผู้ประกอบการส่งน้ำตาลทรายดิบไปจำหน่ายต่างประเทศ ออกตัวสัญญาใช้ เงินมาขายลดกับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะได้นำมาขายช่วงลดกับธนาคารอีกทอดหนึ่งได้ เป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงการผลิตและช่วงการส่งออก โดยให้ช่วงการผลิตให้ออกตัวสัญญาใช้ เงินตาม เลต เตอร์ออฟเครดิตมาขายลดได้ไม่เกิน ๑๒๐ วัน ส่วนช่วงรอการส่งออกนั้น หากตัวสัญญาใช้ เงิน ช่วงแรกครบกำหนดแล้ว ผู้ส่งออกยังไม่สามารถส่งออกได้อีก เพื่อเป็นการช่วยเหลือเงินทุนหมุนเวียน ระหว่างรอการส่งออก ธนาคารให้ผู้ส่งออกออกตัวสัญญาใช้ เงินตามใบรับฝากสินค้ามาขายลดได้อีก ไม่เกิน ๑๘๐ วัน ตัวสัญญาใช้ เงินที่กล่าวข้างต้นให้ออกในอัตราไม่เกินร้อยละ ๘๐ ของเงินตาม เลต เตอร์ออฟเครดิต หรือไม่เกินร้อยละ ๘๐ ของราคาประเมินตามใบรับฝากสินค้าของธนาคารพาณิชย์ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกระสอบละ ๓๐๐ บาท และมีเงื่อนไขว่า เงินที่ได้จากการขายลดตัวจะต้องนำไปจ่าย ให้แก่โรงงานน้ำตาลภายใน ๓ วันหลังจากวันที่ธนาคารรับช่วงซื้อลดตัว หนึ่ง ในปี ๒๕๒๐ เนื่อง จากเกิดภาวะฝนแล้งทำให้การปลูกพืชไร่ที่เป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมผลิตอาหารกระป๋อง เสียหาย อุตสาหกรรมผลิตอาหารกระป๋องบางรายไม่สามารถหาวัตถุดิบผลิตส่งออกภายในระยะเวลา ๑๘๐ วัน

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, หนังสือที่ระลึกครบรอบ ๓๐ ปี ประวัติและการดำเนินงานของ ธนาคารแห่งประเทศไทย (พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิวพร, ๒๕๑๕) หน้า ๔๕-๔๘

ธนาคารจึงผ่อนผัน เป็นกรณีพิเศษให้ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมออกตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับที่สองมาขาย ช่วงลดต่อได้อีกไม่เกิน ๑๕๐ วัน เฉพาะส่วนที่เกิดจากการส่งออกล่าช้าอัน เนื่องจากสภาวะการณ์ผันแปร^๑

เพื่อตอบสนองนโยบายส่งเสริมบริษัทการค้าระหว่างประเทศของรัฐบาล ในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๒ ธนาคารได้เริ่มให้ความอนุเคราะห์ทางการเงินแก่บริษัทการค้าระหว่างประเทศ เป็นกรณีพิเศษนอกเหนือจากที่ได้รับอนุเคราะห์ เช่น ผู้ส่งออกรายอื่นสำหรับสินค้าในบัญชีที่ ๑ และ ๒ กล่าวคือ สินค้าประเภทอื่นที่ไม่ได้ปรากฏในบัญชีที่ ๑ และบัญชีที่ ๒ แบบท้ายประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ ๔๐/๒๕๒๑ ธนาคารจะรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัทที่เกิดจากการส่งออกสินค้าดังกล่าวออก เป็นจำนวนเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราปกติร้อยละ ๕ ของจำนวนเงินตามเอกสารประกอบตั๋ว จนถึงสิ้นปีบริษัทการค้าระหว่างประเทศ ๓ บริษัท ขอรับความอนุเคราะห์เป็นกรณีพิเศษ และธนาคารได้รับช่วงซื้อลดตั๋วเงินจากบริษัทเหล่านี้ในกรณีพิเศษ เป็นจำนวนเงิน ๑๖๗.๔ ล้านบาท รวมการรับช่วงซื้อลดจากบริษัทการค้าระหว่างประเทศในกรณีปกติอีก ๘๒๑.๔ ล้านบาท เป็นมูลค่าการรับช่วงทั้งสิ้น ๑,๐๘๘.๘ ล้านบาท^๒

ในระหว่างปี ๒๕๒๓ ธนาคารได้ปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการส่งออกสินค้าออกให้มีความเหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้นดังนี้

๑. เพิ่มวงเงินการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการส่งออกสินค้าออกของบริษัทการค้าระหว่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมให้สูงขึ้นร้อยละ ๕ ของจำนวนเงินตามเอกสารประกอบตั๋ว ซึ่งสูงกว่ากรณีผู้ส่งออกทั่วไปร้อยละ ๑๐ (เดิมสูงกว่าร้อยละ ๕) ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๓ เป็นต้นไป จนถึงวันสิ้นปี มีบริษัทการค้าระหว่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมมาขอรับความอนุเคราะห์ประเภทนี้จำนวน ๘ ราย คิดเป็นเงิน ๑,๘๒๗.๘ ล้านบาท เทียบกับ ๓ ราย และ ๑,๐๘๘.๘ ล้านบาท ในปี ๒๕๒๒ ตามลำดับ

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ๒๕๒๐ (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิวดพร, ๒๕๒๑) หน้า ๑๕๕

^๒ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ๒๕๒๒ (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิวดพร, ๒๕๒๓) หน้า ๑๕๖

๒. ลดอัตราการรับช่วงซื้อลดตัวว่า ที่เกิดจากการส่งสินค้าออกตามใบรับฝากสินค้าจาก อัตราร้อยละ ๘๐ ที่กำหนดไว้เดิมเหลือร้อยละ ๔๐ ของมูลค่าสินค้า (กรณีบริษัทการค้าระหว่างประเทศ จากร้อยละ ๘๐ เหลือร้อยละ ๕๐) และยังเพิ่มอัตรา เบี้ยปรับในกรณีที่ตัวว่า ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด หรือไม่มีการส่งออกจริงตามที่กำหนดให้สูงขึ้นจากร้อยละ ๒ เป็นร้อยละ ๑๑ ต่อปี และถ้าสามารถส่งออกได้ภายใน ๘๐ วัน นับแต่วันที่ตัวว่า ครบกำหนด ธนาकारก็จะคืนเบี้ยปรับให้ ถ้าไม่สามารถส่งออกได้และพิสูจน์ได้ว่าไม่ใช่ความผิดของตน ธนาकारคิด เบี้ยปรับในอัตราร้อยละ ๘ ต่อปี ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๓ เป็นต้นไป

๓. ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๓ ธนาकारได้เพิ่มเติมข้อกำหนดให้ผู้ส่งออกที่ขายช่วงลด ตาม เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือสัญญาซื้อขาย หรือคำสั่งซื้อสินค้า จะต้องแสดงสต็อกสินค้าหรือหลักฐาน เพื่อแสดงว่าได้จัดซื้อสินค้าภายใน ๘๐ วัน นับแต่วันที่นำตัวว่า มาขายช่วงลด ถ้าไม่มีหลักฐานมาแสดง จะถูกปรับในอัตรา เบี้ยปรับร้อยละ ๑๑ ต่อปี ตามระยะเวลาที่เกี่ยวข้อง

สำหรับผู้ส่งออกตัวตามใบรับฝากสินค้าซึ่งออกได้ร้อยละ ๔๐ ของมูลค่าสินค้านั้น ในกรณีที่มิได้แสดง เลตเตอร์ออฟเครดิตมาแสดงในระหว่างที่ตัวยังไม่ครบกำหนดชำระ ก็อาจจะ เปลี่ยนเป็นออกตัวตาม เลตเตอร์ออฟเครดิตได้ สำหรับระยะเวลาไม่เกิน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่รับช่วงซื้อลดตัวไว้ตามใบรับ ฝาก ซึ่งจะทำให้ผู้ส่งออกตัวได้เงินมากขึ้น เพราะการออกตัวตาม เลตเตอร์ออฟเครดิต ผู้ส่งออกได้เงิน ร้อยละ ๘๐ ของมูลค่าสินค้า

นอกจากนี้ เพื่อให้ธนาकारพาณิชย์ดูแลให้ผู้ส่งออกตัวปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัดขึ้น ธนาकारจะปรับธนาकारพาณิชย์ผู้ขายช่วงลดตัวว่า ในอัตราร้อยละ ๒ ต่อปี ถ้าธนาकारพบว่าผู้ส่งออกตัว ไม่มีสินค้าอยู่ตามหลักฐานที่แสดงไว้แก่ธนาकार

การเปลี่ยนแปลงตามข้อ ๓ นี้ เริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๒๔^๑

^๑ ธนาकारแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ๒๕๒๓ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๒๔) หน้า ๑๔๘-๑๕๐

อนึ่ง เพื่อส่งเสริมการส่งออกข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ให้สามารถเข้าแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๔ ธนาคารได้แก้ไขวิธีการให้ความอนุเคราะห์แก่การส่งออกข้าวโพดและมันสำปะหลัง เพิ่มเติมจากระเบียบว่าด้วยการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากส่งออก พ.ศ. ๒๕๑๔ สำคัญของการแก้ไขคือ ธนาคารจะรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการส่งออกข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง คราวละไม่เกิน ๑๕๐ วัน โดยตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับสุดท้ายที่จะรับช่วงซื้อลดต้องถึงกำหนดใช้เงินไม่เกินวันที่ผู้ส่งออกได้รับชำระค่าสินค้า แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๑ ปี นับแต่วันที่ธนาคารได้รับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับแรก ทั้งนี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๔ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕^๑

เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจการพาณิชย์ชาวไทย ในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๒๕ ธนาคารได้เพิ่มการให้ความอนุเคราะห์ เป็นกรณีพิเศษแก่ผู้ส่งออกที่ใช้บริการ เรือไทยส่งสินค้าออก โดยได้เพิ่มจำนวนเงินที่จะรับช่วงซื้อลดอีกร้อยละ ๑๐ ของจำนวนเงินตามแต่ละเอกสารที่นำมาประกอบตั๋วสัญญาใช้เงิน

การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน เพื่อกิจการอุตสาหกรรม

เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรม ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศใช้ระเบียบการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินอันเนื่องมาจากการซื้อวัตถุดิบของกิจการอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๐๖ ที่ทำดั่งนี้ก็ด้วยเห็นว่า กิจการอุตสาหกรรมของประเทศยังอยู่ในระยะเริ่มต้น มีไม่น้อยที่ขาดเงินทุนหมุนเวียนต้องกู้ยืมมาใช้ในอัตราดอกเบี้ยสูง ทำให้ต้นทุนสูง ยากที่จะแข่งขันกับสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ ฉะนั้น การให้ความช่วยเหลือในเรื่องซื้อวัตถุดิบ นอกจากจะช่วยให้อุตสาหกรรมมีต้นทุนต่ำลงแล้ว ยังส่งผลไปถึงผู้ผลิตและผู้ค้าวัตถุดิบในประเทศด้วย ธนาคารรับช่วงซื้อลดไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของมูลค่าวัตถุดิบที่ซื้อ และคิดดอกเบี้ยในอัตราเดียวกับกรณีสินค้าออก

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ๒๕๒๔ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๒๔) หน้า ๑๕๓, ๑๕๔

ต่อมาธนาคารเห็นว่า ความต้องการเงินของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนั้น มิได้มีอยู่ เฉพาะในช่วงการซื้อวัตถุดิบ เท่านั้น เพราะ เมื่อผลผลิตสินค้าขึ้นมาแล้วในช่วงการจำหน่าย ผู้ผลิตยังได้มีการให้ เครดิตแก่ผู้รับไปจำหน่ายระยะเวลาหนึ่งด้วย จึงได้ออกระเบียบเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๐๗ รับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินอื่น เนื่องมาจากการผ่อน เวลาชำระ เงินของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมด้วย ซึ่งในระยะแรกให้ เฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุเคราะห์ตามระเบียบการซื้อวัตถุดิบแล้วเท่านั้น ต่อมาจึงได้ขยายไปถึงผู้ประกอบการทั่วไปด้วย การให้ความอนุเคราะห์นี้มีกำหนดเวลาไม่เกิน ๙๐ วัน ปรากฏว่ามีผู้มาใช้บริการด้านนี้ในอัตราส่วนสูงกว่าด้านการซื้อวัตถุดิบ ดังจะ เห็นได้จากตัวเลขต่อไปนี้

ตารางที่ ๑

แสดง การ เปรียบ เทียบระหว่าง การรับช่วงซื้อลดตัวฯ ที่เกิดจากการซื้อวัตถุดิบและการขายผ่อน เวลาชำระ เงิน

ล้านบาท

พ.ศ.	วัตถุดิบ	ขายผ่อน เวลาชำระ เงิน	รวม
๒๕๐๖	๒.๕	-	๒.๕
๒๕๐๗	๓๑.๕	๑.๑	๓๒.๖
๒๕๐๘	๖๙.๗	๒๒๘.๐	๒๙๗.๗
๒๕๐๙	๒๕๔.๑	๘๐๑.๐	๑,๐๕๕.๑
๒๕๑๐	๒๒๔.๐	๑,๒๓๗.๐	๑,๔๖๑.๐
๒๕๑๑	๑๗๒.๑	๑,๒๗๔.๔	๑,๔๔๖.๕
๒๕๑๒ ^๑	๑๗๗.๘	๑,๖๑๖.๗	๑,๗๙๔.๕

^๑ ระเบียบการนี้ยกเลิกเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๒

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อดำเนินการมาไ้ระยะหนึ่ง ธนาคารได้พิจารณาแล้วก็เห็นว่า ความช่วยเหลือของธนาคารจะเหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ประเทศมากที่สุด หากจะมีทางให้เกิดผลในทางส่งเสริมเกษตรกรรมไปด้วยในตัว เพราะจะทำให้ทั้งอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมก้าวหน้าไปได้โดยมั่นคงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน จึงได้ออกระเบียบใหม่ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๒ เน้นความสำคัญของการให้วัตถุดิบที่เป็นผลิตผลในประเทศ โดยกำหนดวงเงินที่รับช่วงซื้อลดตามจำนวนที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงานให้มีอัตราส่วนลดหลั่นกันตามประเภทของวัตถุดิบดังนี้

๑. กิจกรรมอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศอันเป็นผลิตผลทางเกษตรหรือกิจกรรมอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งใช้วัตถุดิบภายในประเทศไม่เกินร้อยละ ๔๐
๒. อุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งใช้วัตถุดิบทั้งภายในประเทศและต่างประเทศไม่เกินร้อยละ ๘๐
๓. อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศไม่เกินร้อยละ ๗๐
๔. อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบทั้งภายในประเทศและต่างประเทศไม่เกินร้อยละ ๕๐

สำหรับผู้ได้รับความอนุเคราะห์อยู่ก่อน ได้ผ่อนผันให้ใช้ระเบียบเดิมต่อไปจนถึงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๒ แต่ปรากฏว่ามีอุตสาหกรรมที่เคยได้รับอนุเคราะห์หลายรายไม่เข้าข่ายได้รับความอนุเคราะห์ตามระเบียบใหม่ และบางรายได้รับวงเงินน้อยลง แต่โดยที่อุตสาหกรรมเหล่านั้นได้รับความช่วยเหลือจนมีความก้าวหน้ามั่นคงขึ้นแล้ว จึงไม่มีผลกระทบต่อกระเทือนนัก^๑

เมื่อต้นปี ๒๕๑๔ ราคาข้าวเปลือกตกต่ำและขายไม่ออกเป็นที่เดือดร้อนแก่ชาวนาและผู้ผลิตเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากราคาข้าวในตลาดลดลงและประเทศไทยส่งข้าวออกได้น้อยมาหลายปีติดต่อกัน ทำให้มีข้าวเหลือตกค้างมาก คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยช่วยเหลือทางการโดยรับช่วงซื้อลดตัวเงินจากโรงสีข้าวเพื่อให้โรงสีข้าวมีเงินทุนหมุนเวียนรับซื้อข้าวจากชาวนาได้มากขึ้น ซึ่งจะ เป็นทางแก้ปัญหาทางหนึ่ง ธนาคารได้ออกประกาศลงวันที่ ๒๐

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, หนังสือที่ระลึกครบรอบ ๓๐ ปี ประวัติและการดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทย, หน้า ๔๔-๔๑

พฤษภาคม ๒๕๑๔ รับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินอันเกิดจากการซื้อข้าวเปลือกของโรงสี เป็นกรณีพิเศษชั่วคราว จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ นอกจากนั้นยังมีการแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นอีกพร้อมกันหลายทาง เช่น การเลิกพรีเมียม การขายข้าวให้ต่างประเทศด้วยเงินเชื่อ ฯลฯ ทำให้สถานการณ์ค่อย ๆ ดีขึ้นเป็นลำดับ จึงปรากฏว่ามีผู้มาใช้บริการนี้เพียง ๔ ล้านบาทเศษ^๑

ในปีเดียวกันนั้นเอง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินจากลูกค้าของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพิ่มเติมขึ้นมาจากการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินจากลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ตามปกติ ทั้งนี้โดยเฉพาะตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่า บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ตั้งขึ้นมาและมีความมุ่งหมายที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอยู่แล้ว ในระยะที่บริษัทเงินทุนฯ กำลังขยายตัวและต้องการเงินทุนเพิ่มเติม ธนาคารแห่งประเทศไทยควรมีส่วนเข้าไปช่วยเหลือโดยตรง นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังให้สินเชื่อระยะยาวแก่บริษัทเงินทุนฯ โดยตรง ในระยะหลังนี้บริษัทเงินทุนฯ ได้ให้กู้ยืมและร่วมลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมมากขึ้น และมีโครงการที่จะสนับสนุนการลงทุนกิจการอุตสาหกรรมที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานครให้มากขึ้น และขณะเดียวกันบริษัทเงินทุนฯ ก็ได้ขยายสาขาไปอยู่ส่วนภูมิภาคซึ่งจะช่วยให้ได้มีการศึกษาโครงการที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และสนับสนุนโครงการอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้กระจายไปตามแหล่งวัตถุดิบ ซึ่งผลสุดท้ายจะช่วยให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้สูงขึ้น และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคมากขึ้น

ในปี ๒๕๒๐ อุตสาหกรรมผลิตกระสอบประสอบปัญหาวัตถุดิบราคาแพง เพราะผลผลิตได้น้อย ธนาคารจึงให้ความช่วยเหลือ เป็นกรณีพิเศษโดยกำหนดวงเงินจากต้นทุนการผลิตล่าสุด หรือเพิ่มอีกร้อยละ ๓๐ ของวงเงินเดิมแล้วแต่จำนวนใดจะต่ำกว่ากัน การให้ความอนุเคราะห์กรณีพิเศษให้ถึงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๑ และได้ให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรมที่ส่งสินค้าที่ตนผลิตไปจำหน่ายต่างประเทศให้ได้รับประโยชน์ตามระเบียบอุตสาหกรรมและส่งออกเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก อนึ่ง เพื่อจำกัดการให้ความอนุเคราะห์เฉพาะแก่กิจการที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒

และยัง เลี้ยงตัวไม่ได้ ธนาคารจึงงดการให้ความช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมที่มีกำไรหรือจ่ายปันผลสูง ซึ่งพิจารณาแล้ว เห็นว่าจะสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองแล้ว^๑

ในระยะหลัง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มองเห็นว่า หากธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรายอื่น ๆ นอกเหนือจากที่เคยให้อยู่เดิม โดยเฉพาะที่เป็นอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ก็จะเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคโดยตรง และโดยที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่อยู่นอกส่วนกลางมักจะเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กหรือขนาดปานกลาง ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงมองเห็นความจำเป็นที่จะช่วยผู้ประกอบการขนาดย่อม โดยกำหนดให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่จะได้รับความช่วยเหลือด้วยการรับช่วงตัวสัญญาใช้เงินนี้ เป็นอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนหรือสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่เกิน ๒ ล้านบาท และกิจการนั้นมีโรงงานตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร ก็จะได้รับความช่วยเหลือด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมกิจการในท้องถิ่นให้มีการใช้วัตถุดิบและการจ้างแรงงานในท้องถิ่นนั้น ๆ เพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งด้วย และได้กำหนดประเภทอุตสาหกรรมที่จะช่วยเหลือไว้ถึง ๖๑ ประเภท แต่ปรากฏว่าไม่มีการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อม เลยตั้งแต่แรก สาเหตุสำคัญคือธนาคารพาณิชย์มองเห็นว่า กิจการขนาดเล็กมีความเสี่ยงมาก และผู้ประกอบการอาจจะได้สินเชื่อก่อนจากแหล่งอื่นอยู่แล้ว และสาขาของธนาคารพาณิชย์เองในต่างจังหวัดก็ยังไม่คุ้นเคยกับบริการชนิดนี้มากนัก

การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน เพื่อกิจการทาง เกษตร

ธนาคารแห่งประเทศไทยตระหนักดีว่าสินเชื่อก่อนเพื่อการ เกษตรนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่น่าจะมีมานานแล้ว และธนาคารควรจะมีส่วนช่วยเหลือในเรื่องนี้ได้มาก แต่เนื่องจากยังไม่มีวิธีการที่เหมาะสม ธนาคารจึงได้แต่ให้ความช่วยเหลือในทางอ้อมไปก่อน เช่น การรับช่วงซื้อลดตัวเงินเพื่อการส่งสินค้าออก และ เพื่อกิจการอุตสาหกรรม ต่อมาได้มีการจัดตั้งธนาคารเพื่อการ เกษตรและสหกรณ์

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ๒๕๒๐ (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิวิพร, ๒๕๒๑) หน้า ๑๕๗

การ เกษตรขึ้นเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๘ และได้มีการแก้ไขพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการ ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๐ ด้วย ซึ่งเพิ่มประเภท ธุรกิจที่ธนาคารแห่งประเทศไทยพึงประกอบได้คือ " การซื้อขาย และการรับช่วงซื้อลดตั๋วแลกเงินและ ตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากกิจการอุตสาหกรรม กสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ การทำป่าไม้ การประมง การทำเหมืองแร่ การทำนาเกลือ หรือการสาวไหมอันสุจริตภายในระยะเวลาไม่เกิน ๑๒ เดือน นับแต่วันซื้อหรือรับช่วงซื้อลด" นอกจากนั้นธนาคารพิจารณาแล้วเห็นว่า ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การ เกษตรได้ดำเนินกิจการมาด้วยความ เรียบร้อย เป็นที่ เชื่อถือได้ จึงได้ทำความตกลงกันรับ ช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของกลุ่ม เกษตรกรผู้ผลิต ซึ่งได้ยุติจากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ เป็น จำนวนร้อยละ ๔๐ ของมูลหนี้ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ต่อปี โดยที่ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ คิด จากกลุ่ม เกษตรกรในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี เพื่อให้ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ มีกำลังให้กู้ยืมแก่ เกษตรกรได้เพิ่มขึ้น

ในชั้น เริ่มแรก ได้ตกลงกันว่าจะให้การช่วยเหลือ เฉพาะ การผลิตข้าวและข้าวโพดใน เขต จังหวัดต่าง ๆ ๑๖ จังหวัดก่อน มีกำหนดวงเงินไว้ไม่เกิน ๕๐ ล้านบาท เริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๑ ภายในเวลาไม่กี่เดือนก็ปรากฏว่า วงเงินที่ตกลงกันแต่ เริ่มแรกนั้นไม่เพียงพอแก่ ความต้องการ เนื่องจากมีผู้ขอกู้มากกว่าที่คาดไว้ จึงได้ทำความตกลงเพิ่มขึ้น เป็น ๘๐ ล้านบาท ตั้งแต่เดือนตุลาคมปีเดียวกันนั้น ผลการปฏิบัติงานเป็นที่พอใจ ในปีต่อมาจึงได้เพิ่มวง เงินขึ้นอีกเป็น ๑๕๐ ล้านบาท (และในปี ๒๕๑๔ เพิ่มขึ้น เป็น ๑,๐๐๐ ล้านบาท หลังจากนั้นก็ได้ขยายวง เงินต่อมา อีกทุกปี ในปี ๒๕๑๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงวิธีการให้กู้ยืมแก่ธนาคารเพื่อการ เกษตรฯหันมาใช้วิธีรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารเพื่อการ เกษตรฯ ที่กระทรวงการคลังอาวัล แทนการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่ เนื่องมาจากการผลิตทาง เกษตร ทั้งนี้เพราะเห็นว่าวิธีเดิม นั้น เป็นวิธีที่ไม่สะดวกในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในระยะหลัง ๆ เมื่อมีผู้นำตั๋วสัญญาใช้เงินมาขายจำนวน มากขึ้นและมีค่าใช้จ่ายโดยทั่วไปสูงขึ้น และได้กำหนดวง เงินที่จะ รับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินจากธนาคาร เพื่อการ เกษตรฯ ไว้ ๑,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งเงินจำนวนนี้ก็ได้เพิ่มขึ้นทุกปีและมีวง เงิน ๓,๕๐๐ ล้าน บาทในปี ๒๕๒๔ นอกจากนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้ขยายบริการด้านการรับช่วงซื้อลดด้าน เกษตรนี้ไปยังธนาคารพาณิชย์อีกด้วย แต่ผู้ผลิตทาง เกษตร เข้ารับบริการผ่านธนาคารพาณิชย์มีจำนวน

ไม่มากนัก ส่วนหนึ่งอาจจะ เป็น เพราะธนาคารพาณิชย์มอง เห็นว่า การรับซื้อลดตั๋วสัญญาใช้ เงินอัน
เกิดจากด้าน เกษตรนั้นมีความ เสี่ยงสูง จึง เลือกซื้อลดตั๋วสัญญาใช้ เงินจากผู้ผลิต เพียงบางราย เท่านั้น
นั้น)

ในปี ๒๕๑๒ ธนาคารยังพิจารณา เห็นว่า ฝ้าย เป็นพืชชนิดหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจ
มาก เพราะ ประเทศไทยมีโรงงานปั่นด้ายและทอผ้าอยู่ เป็นจำนวนมาก แต่ปริมาณฝ้ายที่ผลิตได้ใน
ประเทศไม่เพียงพอที่จะ ป้อนโรงงาน เหล่านั้น ต้องสั่งมาจากต่าง ประเทศปีละหลายร้อยล้านบาท
สมควรจะส่งเสริมให้ผลิตได้มากขึ้น เพื่อประหยัดเงินตราต่างประเทศ และหากว่าบัง ใหญ่ผลิตได้เกิน
ความต้องการก็ยังมีทางส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้ แต่ เนื่องจากฝ้ายมีปัญหา เรื่องศัตรูพืชซึ่ง
ต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด หนทางส่งเสริมที่ได้ผลที่สุดก็คือ การให้สินเชื่อแบบแนะนำควบคุม
(Supervised credit) ด้วยเหตุนี้ ธนาคารจึงได้ริ เริ่มโครงการให้สินเชื่อเพื่อการผลิตฝ้าย
ขึ้นด้วยความร่วมมือจากหน่วยราชการหลายแห่งที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมกสิกรรม และกรมส่งเสริม
การ เกษตร ซึ่งให้บริการทางวิชาการและควบคุมดูแลทางด้านการผลิตและประสานงานกับธนาคาร
เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตรและธนาคารพาณิชย์ผู้ให้สินเชื่อ ส่วนธนาคารแห่งประเทศไทย
นั้น เป็นผู้ให้กู้แหล่งสุดท้ายโดยรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้ เงินอัน เกิดจากการผลิตฝ้าย

เนื่องจากเป็นการดำ เนินงานครั้งแรก จึงจำกัดขอบ เขตที่ดำ เนินงานอยู่เพียงบางท้องที่
ซึ่งมีลูกค้าของธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตร และธนาคารพาณิชย์สนใจ เข้าร่วมใน
โครงการ เท่านั้น เกษตรกรในโครงการนี้มีไม่มากนัก จำนวน เงินที่รับช่วงซื้อลดทั้งหมดมีเพียง
๔.๕ ล้านบาท แต่ผลที่ได้ก็น่าพอใจ กล่าวคือในปีนั้นการปลูกฝ้ายส่วนรวมได้ผลน้อย เพราะดินฟ้า
อากาศไม่สู้อำนวย ข้ายังได้รับความเสียหายจากหนอนซึ่งระบาดมาแต่ปีก่อนหน้านั้นด้วย แต่เกษตรกร
ที่เข้าร่วมในโครงการของธนาคารก็ยังดำ เนินกิจการ เป็นผลสำเร็จได้ดี มีผลผลิตต่อไร่สูง ที่
ได้รับความเสียหายบ้างมีเพียงส่วนน้อย

ในขณะนี้ได้ขยายความช่วยเหลือไปถึงการผลิตทางกสิกรรมทั่วไปไม่จำกัดประเภทพืชผล
และยังคลุมถึงการ เกษตรในความหมายกว้าง ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ และการประมงด้วย โดยไม่

จำกัดท้องที่ และอัตรารับช่วงซื้อลดได้ลดลงจากร้อยละ ๗ เป็นร้อยละ ๕ ต่อปี ส่วนอัตราของ
ธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตรหรือธนาคารพาณิชย์ก็ลดลง เป็นร้อยละ ๑๐ ต่อปี

อนึ่ง สืบ เนื่องจากการแก้ปัญหาการค้าข้าวตกต่ำในปี ๒๕๑๔ ธนาคารได้ออกระเบียบการ
รับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้ เงินที่ธนาคารพาณิชย์หรือธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตรรับซื้อ
ลดไว้จากสหกรณ์ ซึ่งได้ให้ เกษตรกรกู้ยืม เงินระหว่างรอการจำหน่ายผลิตผล หรือที่ได้รับซื้อผลิตผล
ไว้จากเกษตรกร เป็นจำนวนร้อยละ ๘๐ ของจำนวน เงินที่สหกรณ์ให้กู้ยืมโดยมีผลิตผลนั้น ๆ เป็น
ประกัน กำหนดเวลาไม่เกิน ๑๘๐ วัน แต่เนื่องจากมีปัญหาเกิดขึ้นจากการจัดตั้งสหกรณ์ในกลุ่ม
เกษตรกรที่เป็นลูกค้าของธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตร จึงยังมิได้มีการให้กู้ยืมอัน
จะเข้าช่วยการรับช่วงซื้อลดตามระเบียบการนี้

ในปี ๒๕๑๕ ธนาคาร เกษตรและสหกรณ์การ เกษตร จึงทำความตกลงใหม่ขอให้ความอนุ-
เคราะห์ตามระเบียบการนี้คลุมไปถึงกรณีที่ธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตรให้กู้ยืมแก่
กลุ่ม เกษตรกรโดยมีผลิตผล เกษตร เป็นประกันด้วย ธนาคารจึงได้ออกระเบียบการใหม่ลงวันที่ ๒๗
เมษายน ๒๕๑๕ รับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้ เงินที่เกิดจากการให้สิน เชื้อโดยมีผลิตผล เกษตร เป็นประกัน
โดยอนุโลมตามระเบียบ เดิม แต่ได้เพิ่มมูลค่าตัวสัญญาใช้ เงินจากร้อยละ ๘๐ เป็นร้อยละ ๘๐ ของ
จำนวนเงินที่ได้ให้สหกรณ์หรือกลุ่ม เกษตรกรกู้ยืมไป ทั้งนี้ได้กำหนดวง เงินสำหรับธนาคาร เพื่อการ
เกษตรและสหกรณ์การ เกษตรไว้ไม่เกิน ๒๐ ล้านบาท^๑

ในกลางปี ๒๕๑๕ ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสมาชิกของสมาคมธนาคารไทย ได้ตกลงให้ความ
ช่วยเหลือแก่เกษตรกร โดยให้ เงินกู้ยืมผ่านธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตรในวง เงิน
ร้อยละ ๑ ของยอดเงินฝาก เมื่อสิ้นปี ๒๕๑๕ ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๔ ต่อปี และชำระคืนภายใน
๑ ปี ซึ่งธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตรได้ใช้ เงินจำนวนนี้ในปี ๒๕๑๖ ประมาณ ๒๐
ล้านบาท โดยมียอดคงค้างตอนสิ้นปีเพียง ๔ ล้านบาท

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, หนังสือที่ระลึกครบรอบ ๓๐ ปี ประวัติและการดำเนินงาน
ของธนาคารแห่งประเทศไทย, หน้า ๕๓-๕๔

ธนาคารแห่งประเทศไทยตระหนักดีว่า การที่สถาบัน เอกชนในระบบการเงินมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกรยังไม่พอเพียงกับความต้องการ ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องอาศัยสินเชื่อจากนายทุน เงินกู้ในท้องถิ่นอยู่อีกมาก ถึงแม้จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงก็ตาม ซึ่งก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีหนี้สิน เกินความพอดี และยังเป็นบ่อเกิดแห่งความยากจนอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อปี ๒๕๑๗ มีธนาคารพาณิชย์ เพียงไม่กี่แห่งที่ให้สินเชื่อแก่เกษตรกร เป็นจำนวนเงินประมาณ ๘๓๐ ล้านบาท หรือเพียงประมาณร้อยละ ๑.๒๑ ของยอดการให้สินเชื่อทั้งระบบของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น แต่จากการคาดการณ์ความต้องการสินเชื่อการเกษตรในปีเดียวกันนี้ คาดว่ามีมากถึงประมาณ ๑๖,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนที่แตกต่างกันมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวในปี ๒๕๑๘ รัฐบาลจึงกำหนดเป็นนโยบายให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นธนาคารไทยหรือธนาคารต่างประเทศ อำนวยความสะดวกให้ธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะที่เป็นธนาคารกลางซึ่งมีหน้าที่กำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์อยู่แล้ว เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบาย

ในปัจจุบัน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าไปมีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางด้านสินเชื่อการเกษตรของประเทศไทยไปในแนวทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานด้านสินเชื่อการเกษตรของธนาคารแห่งประเทศไทย แยกออกเป็นด้านใหญ่ ๆ ได้ ๒ ด้าน คือ

ก. การดำเนินงานด้านที่มีผลโดยตรงต่อการขยายสินเชื่อการเกษตรของสถาบันการเงิน

๑. การขยายสินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์

การดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทยในส่วนที่มีผลให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อการเกษตร แยกได้เป็น ๒ ด้าน คือ

ก) การกำหนดเป้าหมายการให้สินเชื่อการเกษตร ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เริ่มทำการกำหนดเป้าหมายให้ธนาคารพาณิชย์อำนวยความสะดวกตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ โดยยอม

^๑ กลุ่มพัฒนาสินเชื่อการเกษตร สำนักผู้ว่าการ ธนาคารแห่งประเทศไทย, สินเชื่อการเกษตรในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : ธนาคารแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๓) หน้า ๑๖๗-๑๗๖

ให้ธนาคารพาณิชย์กระทำได้ ๒ ลักษณะ คือ ธนาคารพาณิชย์จะให้กู้โดยตรงแก่เกษตรกรก็ได้ หรือจะนำมาฝากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เพื่อให้ ธกส. มีเงินทุนเพิ่มขึ้นสำหรับการขยายสินเชื่อแก่เกษตรกรต่อไปก็ได้ ผลจากการกำหนดเป้าหมายดังกล่าวนี้ปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์ได้ให้ความร่วมมือด้วยดี และทำให้ปริมาณสินเชื่อการเกษตรที่ธนาคารพาณิชย์ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อปี ๒๕๑๗ ธนาคารพาณิชย์ได้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรเป็นเงินเพียง ๘๓๓ ล้านบาทเท่านั้น แต่ในปี ๒๕๒๒ จำนวนเงินได้เพิ่มขึ้นเป็น ๒๔,๐๕๕.๙ ล้านบาท

ข) การกำหนดเงื่อนไขให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเมื่อเปิดสาขาในอำเภอรอบนอก เป็นนโยบายอีกด้านหนึ่งของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์อำนวยความสะดวกในการเกษตรมากขึ้น นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ เป็นต้นมา ธนาคารแห่งประเทศไทยได้อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขาในอำเภอรอบนอกได้สะดวกตามความต้องการ แต่ทั้งนี้สาขาธนาคารพาณิชย์ที่เปิดใหม่มีเงื่อนไขที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น จะต้องให้สินเชื่อแก่บุคคลในท้องถิ่นในอำเภอรอบนอกของจังหวัดที่สาขาธนาคารพาณิชย์นั้น ๆ ตั้งอยู่ และอำเภอรอบนอกของจังหวัดใกล้เคียง เป็นจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของเงินฝาก ทั้งนี้ต้องเป็นสินเชื่อที่ให้แก่เกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของเงินฝาก และถ้าหากสาขาธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งขึ้นไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขนี้ได้ ให้นำเงินส่วนที่ให้สินเชื่อไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์ดังกล่าวไปฝากไว้ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย จากมาตรการนี้จะเป็นผลให้มีการนำเอาเงินออมที่ระดมได้ในท้องถิ่นกลับไปพัฒนาท้องถิ่น และช่วยให้เกษตรกรมีเงินใช้จ่ายลงทุนทำการผลิตต่อไป

๒. การขยายสินเชื่อการเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

(ธกส.)

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือและช่วยสนับสนุน ธกส. เพื่อขยายสินเชื่อการเกษตร ๓ ด้านด้วยกัน คือ

ก) ช่วยเหลือทางการเงินโดยตรง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความอนุเคราะห์ทางการเงินแก่ ธกส. ครั้งแรก เมื่อปี ๒๕๑๑ ด้วยการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน

ของเกษตรกรลูกค้า ธกส. ภายในวงเงิน ๕๐ ล้านบาท และวงเงินได้ขยายเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจนถึงปี ๒๕๑๔ วงเงินที่กำหนดให้ ธกส. สูงถึง ๑,๐๐๐ ล้านบาท โดยที่การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินของเกษตรกรจาก ธกส. ได้กำหนดวิธีกาให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร เป็นผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินให้แก่ ธกส. แล้ว ธกส. นำตัวสัญญาใช้เงินนั้นมาขายช่วงลดกับธนาคารแห่งประเทศไทยอีกทอดหนึ่ง เมื่อวงเงินสูงถึง ๑,๐๐๐ ล้านบาทแล้ว ปริมาณตัวสัญญาใช้เงินจะเป็นจำนวนมากมายันเป็นการะในการปฏิบัติงานทั้งสองฝ่าย ดังนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนวิธีการให้ความอนุเคราะห์ใหม่โดยการซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่ ธกส. เป็นผู้ออกเนื่องในการที่ ธกส. ให้เกษตรกรกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ฎีมีโดยกระทรวงการคลัง เป็นผู้รับอาร์ลตัวสัญญาใช้เงินนั้นหลังจากได้เปลี่ยนวิธีการให้ความอนุเคราะห์แก่ ธกส. แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้เพิ่มวงเงินมากขึ้นทุกปีจนถึงปี ๒๕๒๓ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้วงเงินสูงถึง ๔,๕๐๐ ล้านบาท (๓,๕๐๐ ล้านบาท เพื่อการให้สินเชื่อกแก่เกษตรกร อีก ๑,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อซื้อพันธบัตรรัฐบาล) หลังจากนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงวงเงินให้ ธกส. อีกตามความจำเป็น สำหรับอัตราดอกเบี้ยเดิม ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดจาก ธกส. ในอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี และได้ลดลงเหลือร้อยละ ๓.๕ ต่อปี เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๒ และเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๒๓ อัตรานี้ลดลงเหลือร้อยละ ๑ ต่อปี เป็นการช่วยเหลือ ธกส. เป็นกรณีพิเศษ ปัจจุบัน (พฤษภาคม ๒๕๒๖) อัตราดอกเบี้ยได้ลดเหลือร้อยละ ๓.๕ ต่อปี และวงเงินคงเหลือ ๓,๐๐๐ ล้านบาท

ข) ชกนนำให้ธนาคารพาณิชย์นำเงินฝากไว้กับ ธกส. ธนาคารแห่งประเทศไทยยินยอมให้ธนาคารพาณิชย์ซึ่งไม่สามารถให้สินเชื่อกแก่เกษตรกรได้เองทั้งหมด นำเงินส่วนหนึ่งฝากไว้ที่ ธกส. เพื่อให้สินเชื่อกแก่เกษตรกรต่อไป และให้นับว่าเงินฝากนี้เป็นการให้สินเชื่อกแก่เกษตรกรตามเป้าหมายสินเชื่อกแก่เกษตรกรที่ได้กำหนดไว้ได้ โดยเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ ธนาคารพาณิชย์มียอดเงินฝากคงค้างที่ ธกส. เมื่อสิ้นปี ๒๕๑๔ จำนวน ๑,๖๗๐.๔ ล้านบาท และผลจากการกำหนดเป้าหมายสินเชื่อกแก่เกษตรกร โดยยินยอมให้ธนาคารพาณิชย์นับเงินฝากที่ ธกส. นี้ด้วย ทำให้ยอดเงินฝากคงค้างของธนาคารพาณิชย์ที่ฝากอยู่กับ ธกส. จนถึงสิ้นปี ๒๕๒๔ เพิ่มขึ้นอย่างมาก เป็นจำนวนถึง ๗,๘๐๓.๔ ล้านบาท ซึ่งวงเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เหล่านี้ ทำให้ ธกส. มีทุนสำหรับให้ฎีมีแก่เกษตรกรทั่วไป สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร เพิ่มขึ้นอีกมาก

ค) สนับสนุนในการแสวงหาแหล่งเงินทุนระยะยาวแต่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ
ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สนับสนุน ธกส. ในการแสวงหาแหล่งเงินทุนระยะยาว แต่มีอัตราดอกเบี้ยจากภายนอกประเทศเพิ่มขึ้น เช่น เงินกู้ตามโครงการรัฐบัญญัติ (P.L.๔๕๐) วงเงินกู้ ๑๕ ล้านเหรียญสหรัฐ เอ.ไอ.ดี. ๔ ล้านเหรียญสหรัฐ เงินกู้จากกองทุนร่วมมือทางเศรษฐกิจโอเพ่นทะเล (OECEP) ของญี่ปุ่น ๒ ครั้ง ๆ ละประมาณ ๑๓๕ ล้านบาท และ ๔๑๐ ล้านบาท ตามลำดับ และเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย จำนวน ๔.๔๔ ล้านเหรียญสหรัฐ เป็นต้น

ข. การดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีผลโดยทางอ้อมต่อการขยายสินเชื่อ
การเกษตรของสถาบันการเงิน

๑. การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน

ภายหลังจากการแก้ไขพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๑๐ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ การทำป่าไม้ การทำเหมืองแร่ การทำนาเกลือ และการสาวไหมอันสุจริตได้แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้เริ่มการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกรครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๑ โดยการรับซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกษตรกรเป็นผู้ออกอันเนื่องมาจากการผลิตทางการเกษตร ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ภายในวงเงิน ๕๐ ล้านบาท และการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกรโดยการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนถึงปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ผ่าน ธกส. และธนาคารพาณิชย์ ๔ ด้านด้วยกัน คือ

ก) การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการผลิตทางการเกษตร
วัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรได้รับเงินกู้จากสถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์และ ธกส.) ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำไปใช้ในการผลิตทางการเกษตร กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรได้รับเงินกู้จากสถาบันการเงิน โดยเกษตรกรออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่สถาบันการเงิน แล้วสถาบันการเงินนำตั๋วสัญญา

ใช้เงินนั้นมาขายช่วงลดกับธนาคารแห่งประเทศไทยอีกทอดหนึ่ง ซึ่งในการปฏิบัติเช่นนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดอัตราส่วนลดจากสถาบันการเงินร้อยละ ๕ ต่อปี กำหนดชำระคืนไม่เกิน ๑๒ เดือน และกำหนดให้สถาบันการเงินคิดส่วนลดจากเกษตรกรได้ไม่เกินร้อยละ ๑๐ ต่อปี ผลการดำเนินงานรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินประเภทนี้มีดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒

แสดงผลการดำเนินงานรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการผลิตทางการเกษตร

ปี	ยอดตั๋วฯ ผ่าน ธกส.คงค้างสิ้นปี (ล้านบาท)	ยอดตั๋วฯ ผ่านธนาคารพาณิชย์คงค้างสิ้นปี (ล้านบาท)
๒๕๑๑	๖๕.๗๗	-
๒๕๑๒	๑๒๙.๙๙	๑.๗๐
๒๕๑๓	๑๒๙.๖๖	๘.๓๗
๒๕๑๔	-	๗.๕๖
๒๕๑๕	๑๘๔.๗๒	๔.๕๙
๒๕๑๖	๒๕๖.๘๔	๔.๔๒
๒๕๑๗	๔๒๐.๒๙	๑๔.๕๗
๒๕๑๘	๔๕๖.๖๖	๕๒.๒๕
๒๕๑๙	๙๕๖.๙๔ *	๓๘.๐๘
๒๕๒๐	๑,๐๐๐.๐๐ *	-
๒๕๒๑	๑,๙๙๐.๐๐ *	-
๒๕๒๒	๒,๕๐๐.๐๐ *	-
๒๕๒๓	๓,๕๐๐.๐๐ **	๖๒๕.๗๐
๒๕๒๔	๓,๕๐๐.๐๐ **	๑,๔๕๓.๙๐ (แก้ พ.ย.)

* การรับช่วงซื้อลดตั๋วฯ จาก ธกส. เปลี่ยนวิธีการเป็นซื้อตั๋วที่ ธกส.ออกและกระทรวงการคลังอาวัล

** ไม่รวมวงเงิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท ที่ ธปท. ให้เพื่อซื้อพันธบัตร และ ธกส. ได้ชำระคืน ธปท. แล้ว
เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๔

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ข) การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการให้สินเชื่อโดยมีผลผลิต
เกษตรกร เป็นประกัน วัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรรายได้อื่นๆ ที่มีเงินทุนที่
 เสียคอก เบี้ยในอัตราต่ำสำหรับการรวมผลผลิตเพื่อรอราคา (ส่งเสริมธุรกิจการขายของสถาบัน
 เกษตรกร) โดยธนาคารแห่งประเทศไทยคิดอัตราส่วนลดจากสถาบันการเงินร้อยละ ๕ ต่อปี กำหนด
 ขำระคืนไม่เกิน ๑๘๐ วัน และกำหนดให้สถาบันการเงินคิดส่วนลดจากสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่ม
 เกษตรกรรายได้อื่นๆ ไม่เกินร้อยละ ๗ ต่อปี ผลการดำเนินงานรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินประเภทนี้มีดังนี้

ปี ๒๕๑๕	ยอดรับช่วงซื้อลดตัว	จาก ธกส.	๒.๗๕	ล้านบาท
ปี ๒๕๑๖	"	"	๐.๔๒	"
ปี ๒๕๑๗	"	"	๑.๗๖	"

เนื่องจากการให้กู้เงินของ ธกส. แก่สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร
 เพื่อทำธุรกิจการขายไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ในปีต่อ ๆ มาจึงไม่ปรากฏว่า ธกส. ได้
 นำตัวสัญญาใช้เงินของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรมาขายช่วงลดกับธนาคารแห่งประเทศไทย
 อีกเลย

ค) การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการจัดซื้อวัสดุการเกษตร
 วัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรรายได้อื่นๆ ที่มีเงินทุนที่เสียคอก เบี้ยในอัตรา
 ต่ำสำหรับการจัดซื้อวัสดุการเกษตรเพื่อขายแก่สมาชิก (ส่งเสริมธุรกิจการซื้อของสถาบันเกษตรกร)
 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยคิดอัตราส่วนลดจากสถาบันการเงินร้อยละ ๕ ต่อปี กำหนดขำระคืนไม่
 เกิน ๑๒ เดือน และกำหนดให้สถาบันการเงินคิดส่วนลดจากสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกรรายได้อื่นๆ
 ไม่เกินร้อยละ ๗ ต่อปี ผลจากการดำเนินงานรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินประเภทนี้มีดังนี้

ปี ๒๕๑๘	ยอดตัว	คงค้างผ่าน ธกส.	๕๘.๘๓	ล้านบาท
ปี ๒๕๑๙	"	"	๓๔.๑๒	"
ปี ๒๕๒๐	"	"	๒๐.๘๖	"
ปี ๒๕๒๑	"	"	๒.๒๑	"

เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดวิธีปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรผ่าน ธกส.ใหม่ จึงทำให้ ธกส.นำตัวสัญญาใช้เงินประเภทนี้มาขายช่วงลดยอดคงค้างลดลงทุกปีจนถึงปี ๒๕๒๒ ไม่ปรากฏว่า ธกส.นำตัวฯ ประเภทนี้มาขายช่วงลดเลย

อนึ่ง ควรกล่าวไว้ด้วยว่าการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการให้สินเชื่อโดยมีผลผลิตเกษตรเป็นประกัน และการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการจัดซื้อวัสดุการเกษตรนั้น ไม่ปรากฏว่ามีตัวฯ ทั้งสองประเภทมาขายช่วงลดโดยผ่านทางธนาคารพาณิชย์เลย ทั้งนี้ เพราะทั้งสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรไม่ได้แจ้งธนาคารพาณิชย์ว่ากู้เพื่อวัตถุประสงค์ด้านนี้เลย

ง) การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการเลี้ยงสัตว์ วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์เป็นการค้า ได้มีเงินทุนที่เสียดอกเบี้ยต่ำไปใช้ในการผลิต โดยธนาคารแห่งประเทศไทยคิดอัตราส่วนลดจากธนาคารพาณิชย์ร้อยละ ๕ ต่อปี กำหนดชำระคืนตามความจำเป็น แต่ไม่เกิน ๖๐ เดือน และกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์คิดส่วนลดจากเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ได้ไม่เกินร้อยละ ๗ ต่อปี ผลการดำเนินงานรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินประเภทนี้มีดังนี้

ปี ๒๕๑๘	ยอดตัวฯ คงค้างผ่านธนาคารพาณิชย์	เมื่อสิ้นปี	๔๒.๑๔	ล้านบาท
ปี ๒๕๑๙	"	"	๕๓.๗๖	"
ปี ๒๕๒๐	"	"	๙๖.๐๓	"
ปี ๒๕๒๑	"	"	๑๐๙.๓๘	"
ปี ๒๕๒๒	"	"	๑๑๒.๖๖	"
ปี ๒๕๒๓	"	"	๑๑๖.๑๗	"
ปี ๒๕๒๔	"	"	๑๒๘.๙๔	"
ปี ๒๕๒๕	"	"	๑๔๓.๙๖	"

การให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรโดยทางอ้อมของธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยวิธีที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งนี้ เพราะความช่วยเหลือดังกล่าวจะขยายตัว

ได้มากขึ้น เพียงใต้นั้น ขึ้นอยู่กับธนาคารพาณิชย์และ ธกส. เป็นสำคัญ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นเพียงผู้สร้างสิ่งจูงใจและให้ความเกื้อหนุนแก่ทั้งสองสถาบันนี้ เท่านั้น

๒. การร่วมจัดขึ้นสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคมและกลุ่มเกษตรกร

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ร่วมกับ ธกส. กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริม การเกษตร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมการปกครอง และผู้แทนจากหน่วยงานและสถาบันเกษตรกร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เริ่มดำเนินการจัดขึ้นสหกรณ์การเกษตรตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ สหกรณ์นิคมตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ และกลุ่มเกษตรกรตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ

- ก) ใช้เป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงและขยายงานสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรของทางราชการและของแต่ละสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
- ข) เพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถในการจัดการและฐานะทางการเงินของ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในแต่ละปี
- ค) ใช้ประกอบการพิจารณาในการประกอบธุรกิจกับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ของสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ง) เพื่อให้การบริการสินเชื่อแก่สถาบันสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรของ ธกส. เป็นไปด้วยความเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น
- จ) เพื่อให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรซึ่งมีการดำเนินงานดีได้รับบริการสินเชื่อ จากสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น

๓. การดำเนินงานด้านการประสานงานพัฒนาสินเชื่อการเกษตร นอกจากการ กำหนดเป้าหมายสินเชื่อการเกษตรสำหรับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ตระหนักดีถึง ความยุ่งยากซับซ้อนของการให้สินเชื่อการเกษตรของสถาบันการเงินในทางปฏิบัติด้วย ดังนั้น ธนาคารจึงถือเป็นภาระสำคัญที่จะต้องร่วมมือกับหน่วยราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องสร้างปัจจัยและสิ่ง อำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสิ่งจูงใจต่อการขยายบริการสินเชื่อการเกษตรของ สถาบันการเงิน ผลการประสานงานของธนาคารแห่งประเทศไทยเท่าที่ผ่านมา เช่น ได้ดำเนินการ สำรวจแหล่งที่ธนาคารพาณิชย์จะสามารถขยายสินเชื่อการเกษตรได้โดยลำพังหรือร่วมกับ ธกส. และ

ส่วนราชการในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการจัดให้มีคณะกรรมการสินเชื่อการเกษตรระดับภาค และคณะกรรมการสินเชื่อการเกษตรระดับจังหวัดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานด้านสินเชื่อการเกษตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายและขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นการสร้างระบบความร่วมมือที่ถาวรระหว่างสถาบันการเงินผู้ให้กู้ เกษตรกรและสถาบันการเกษตรผู้กู้ และหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยนอกจากจะมีกลุ่มพัฒนาสินเชื่อการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสินเชื่อการเกษตรอยู่ที่สำนักงานใหญ่แล้ว ธนาคารยังได้มอบหมายให้สาขาภาคทั้ง ๓ แห่ง คือ สาขาภาคเหนือ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสาขาภาคใต้ ปฏิบัติงานพัฒนาสินเชื่อการเกษตรอย่างจริงจังและกว้างขวางขึ้น เพื่อสนองความต้องการของเกษตรกรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในขั้นต่อไป ธนาคารแห่งประเทศไทยจะพยายามพัฒนาทางด้านการบริหารและการจัดการสินเชื่อการเกษตรให้ก้าวหน้าต่อไปอีก เช่น การจะให้มีการจัดทำแผนพัฒนาสินเชื่อการเกษตรระดับจังหวัดขึ้น โดยมีคณะกรรมการสินเชื่อการเกษตรระดับจังหวัดเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบและติดตามการดำเนินงานตามแผน ซึ่งแผนพัฒนาสินเชื่อการเกษตรระดับจังหวัดนี้จะ เป็นจุดเริ่มต้นและจุดเชื่อมโยงที่จะให้ภาคีรัฐบาลและภาคเอกชนได้มีโอกาสร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และส่งเสริมงานซึ่งกันและกันในการพัฒนาชนบท ขณะเดียวกันก็จะ เป็นสิ่ง ก่อจุดการให้สินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์ด้วย และจะพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำระบบการค้ำประกันสินเชื่อ (Credit Guarantee) มาใช้เพื่อเป็นแรงผลักดันให้สถาบันการเงินขยายบริการสินเชื่อการเกษตรครอบคลุมออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เกษตรกร เหล่านั้นสามารถปรับปรุงการทำมาหากินและชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้นได้ในอนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย